

מדת בדת

שיעור חזק חזמי בדרך קצרה

לע"נ מרן ר' יצחק זאב בן מרן ר'
חיים הלוי סולבייצקי זצוק"ל
הערות והנצחות טל' 0548449853 או מייל
MABADAF12@GMAIL.COM

גליון 220 פרשת וילך תשע"ז

בבא מציעא יא-יז

דף יב ורב אשי מבאר שחצר היא מטעם יד אך לא גרע משליחות ולגבי גט שזה חוב לה זה מועיל רק בפניה אך במתנה שזה זכות למקבל זכין לו אף שלא בפניו.

רבא מסתפק במקרה שזרק ארנק מפתח אחד ויצא בצד השני האם אויר שאין סופו לנוח הוא כמונח או לא, אמר רב פפא או רב אדא בר מתנה או רבינא לרבא שיש להביא ראיה מר' יוחנן שאמר על משנתנו שצריך שירוץ ויגיע והסתפק ר' ירמיה במתנה ור' אבא בר כהנא אמר שבמתנה לא צריך שיגיע ורבא דחה שבמתגלגל ודאי מועיל כי זה כמונח.

משנה מציאת בנו ובתו הקטנים או עבדו ושפחתו הכנענים או של אשתו היא שלו אך מציאת בנו ובתו הגדולים ועבדו ושפחתו העברים ומציאת אשתו שגרשה אף שעדיין לא קבלה כתובתה היא שלהם. גמרא שמואל אומר שמציאת קטן לאביו כי כשמוצאה הוא מריצה לאביו ואינו מאחרה בידו משמע שסובר שמואל שלקטן אין זכיה לעצמו מדאורייתא אך קשה ששנינו שמי ששכר פועל יכול בנו ללקט אחריו אך אם שכרו למחצה שלישי או רביע לא ילקט אחריו, ור' יוסי סובר שגם באריסות בנו ואשתו יכולים ללקט אחריו, ושמואל אמר שהלכה כר' יוסי וזה מובן רק אם יש לקטן זכיה ולכן זכה לעצמו ואביו זוכה ממנו, אך אם נאמר שאין לקטן זכיה והוא מלקט לאביו הרי הוא עשיר, ויש לומר ששמואל רק ביאר את טעם המשנה אך הוא לא סבר כך, אך קשה שאף ר' יוסי סובר שלקטן אין זכיה מדאורייתא ששנינו שמציאת חרש שוטה וקטן יש בהם גזל רק מפני דרכי שלום ור' יוסי אומר שזה גזל גמור ורב חסדא אמר שזה גזל גמור רק מדרבנן והיינו שיכול להוציאו בדיינים, ואביי מבאר שלגבי לקט עשו את השדה כאילו הלכו בה הנמושות שהעניים הסיחו דעתם ממנה שהם סבורים שהבן של האריס לוקט הכל, ורב אדא בר מתנה שאל את אביי וכי מותר להרביץ ארי בשדהו כדי שיראו עניים ויברחו, ורבא מבאר עמוד ב שעשו את שאינו זוכה כזוכה שזה נוח לעניים עצמם שכשישכרום יתנו לבניהם ללקט וזה לא כדעת ר' חייא בר אבא בשם ר' יוחנן שאין הכוונה במשנה לגדול וקטן ממש אלא זה תלוי שאם הוא סמוך על שולחן אביו הוא כקטן ואם אינו סמוך על שולחן אביו הוא כגדול וא"כ הטעם הוא משום איבה.

יש להקשות מדוע מציאת עבד עברי שלו הרי לכאורה הוא כפועל ששנינו שמציאת פועל לעצמו רק כששכרו לנכש או לעדור אך אם אמר לו עשה עמי מלאכה היום מציאתו לבעל הבית, ור' חייא בר אבא מבאר בשם ר' יוחנן שמדובר בעבד נוקב מרגליות שרכו לא רוצה לשנותו למלאכה אחרת ורבא מעמיד במגביה מציאה עם מלאכתו, ורב פפא מעמיד כששכרו ללקט מציאות והיינו במקרה שהאגם הוקף בדגים ע"י שהתיבש.

יש לדון באיזה שפחה עבריה מדובר הרי אם הביאה שני שערות היא צריכה להשתחרר ואם עדיין לא הביאה שערות מציאתה לאביה ואם אינו קיים היא היתה צריכה לצאת במיתתו לר"ל שאומר שאמה עבריה קונה עצמה במיתת האב אך כבר דחו את ר"ל ולכאורה יש ראיה גם מכאן נגד ר"ל, ויש לומר שמדובר שהאב קיים ומה שכתוב שזה שלהם הכוונה שזה לא של האדון.

לכאורה בגירש אשתו פשוט שאין מציאתה שלו יש לומר שמדובר במגורשת ואינה מגורשת וכדברי ר' זירא בשם שמואל שבכל מקום שאמרו שהאשה מגורשת ואינה מגורשת בעלה חייב במזונותיה והטעם שאמרו חז"ל שמציאת אשה לבעלה הוא בגלל איבה וכאן לא אכפת לנו שיהיה איבה.

משנה אם מצא שטרי חוב עם אחריות נכסים לא יחזיר מכיוון שב"ד נפרעים מהם ואם אין בהם אחריות נכסים לר"מ יחזיר

דף יא נחלקו אם לומדים מציאה מגט שיש חצר לקטנה או שלא לומדים מציאה מגט, ועוד י"ל שבקטנה לכו"ע לומדים מציאה מגט ונחלקו אם לומדים קטן מקטנה, ועוד י"ל שר"ל דיבר על מציאה שלא מועיל בקטנה ור' יוחנן דיבר בגט שמועיל חצר בקטנה.

משנה אם ראה שרצים אחר מציאה או אחר צבי שבור או אחר גוזלות שלא פרחו ואמר ששדהו תזכה לו היא זכתה לו אך אם הצבי רץ כדרכו או שהגוזלות פורחים לא מועיל שיאמר שהשדה תזכה לו. גמרא רב יהודה אומר בשם שמואל שאמירתו מועילה רק בעומד בצד שדהו ואין לומר ששדהו תקנה כדברי ר' יוסי ר חנינא שחצרו של אדם קונה לו שלא מדעתו שזה מועיל רק בחצר משתמרת ולא כשאינה משתמרת שמועיל רק בעומד בצד שדהו, וכן יש להוכיח ממה שנאמר לגבי שכחה שאם הוא בעיר ואמר שהעומר ששכחוהו הפועלים אינו שכחה יכול שאינו שכחה אך כתוב ושכחת עומר בשדה ושכחת ולא בעיר, ולכאורה קשה שמשמע בתחילת הברייתא שזה שכחה ומביאים פסוק שבעיר אינו שכחה אלא הכוונה שבשדה בשכוח מעיקרו זה שכחה ואם זכר ואח"כ שכחו אינו שכחה כיון שהוא עומד אצלה זכתה לו חצירו ואילו בעיר גם בזכרו ואח"כ שכחו הוא שכחה מכיון שאינו עומד אצלה שיזכה בה, אך יש לדחות שאולי זה גזירת הכתוב שבשדה הוא שכחה ובעיר אינו שכחה, ויש לומר שכתוב לא תשוב לקחתו לרבות שכחת העיר, אך יש להקשות שמפסוק זה לומדים לאו אך יש לומר שהיה ניתן לכתוב לא תקחנו וכתוב לא תשוב לרבות שכחת העיר, אך לכאורה מפסוק זה לומדים שלפניו אינו שכחה ורק לאחריו הוא שכחה שהוא בכל תשוב ומה שאינו בכל תשוב לא עובר עליו, ורב אשי אומר שלומדים מיהיה לרבות שכחת העיר.

גם עולא ור' אבהו ורבה בר בר חנה סוברים שחצר שאינה משתמרת קונה רק בעומד בצד שדהו, ור' אבא הקשה מהמשנה שר"ג וזקנים היו בספינה ואמר ר"ג שהמעשר ראשון שהוא עתיד למוד נתון ליהושע עמוד ב ומקומו מושכר לו והמעשר עני שהוא עתיד למוד נתון לעקיבא בן יוסף שיזכה בו לעניים ומקומו מושכר לו, ולכאורה הם לא עמדו בצד שדהו של ר"ג אמר עולא שתלמיד זה נראה כאחד שלא למד שמועות, וכשבא ר' אבא לסורא סיפר את קושייתו ומה שאמר לו עולא אמר לו תלמיד אחד שר"ג הקנה מטלטלין אגב קרקע ור' זירא קיבל את התירוץ הזה אך ר' אבא לא קיבל את התירוץ הזה, ואמר רבא שר' אבא צדק שלכאורה ודאי היה להם סודר לקנות בו ובכ"ז לא קנו כי טובת הנאה אינה ממון להקנות בסודר וא"כ זה לא ממון להקנות באגב, אך יש לחלק שהסיבה שמתנות כהונה לא נקנות בסודר כי צריך נתינה וסודר אינו נתינה אך אגב הוא נתינה טובה, ורב פפא אומר ששם היה דעת אחרת שמקנה, וכן יש להוכיח שכתוב במשנתנו שכשראה רצים אחר מציאה ואמר תזכה לי שדי ואמר על כך ר' ירמיה בשם ר' יוחנן שזה רק ברץ אחריהם ומגיעם ור' ירמיה הסתפק מה הדין במתנה ור' אבא בר כהנא קבל ממנו שאף ברץ ואין מגיעו קנה ולכאורה הטעם הוא כי דעת אחרת מקנה אותו, ורב שימי בר פפא מקשה שבגט יש דעת אחרת מקנה ובכ"ז אמר עולא שקנתה רק כשהאשה עומדת בצד ביתה או חצירה, ויש לומר שיש לחלק שבגט זה גם על כרחיה של האשה, ורב ששת בר רב אידי מקשה שזה ק"ו שאם בגט שהוא גם בעל כרחיה בכ"ז קונה רק כשעומדת בצד חצירה ק"ו שבמתנה שזה רק מדעתו שיקנה רק בעומד בצד שדהו,

מכיוון שב"ד לא נפרעים מהם וחכמים סוברים גם בלי אחריות יחזיר מכיוון שב"ד נפרעים מהם. **גמרא** אם המשנה מדברת כשהחייב מודה מדוע לא יחזיר ביש אחריות הרי הוא מודה ואם אינו מודה מדוע יחזיר באין בשטר אחריות הרי אף שאינו גובה ממשועבדים הוא גובה מבני חורין, ויש לומר שאכן מדובר כשהחייב מודה אך חוששים שמא כתב ללוות בניסן ולא לזה עד תשרי ויבא לטרופ לקוחות שלא כדין, אך קשה שנחשוש כך בכל שטר שבא לפנינו, ויש לומר שבסתם שטר לא היה ריעותא אך כאן היה ריעותא של נפילה, אך יש להקשות במשנה שכותבים שטר ללוה אך שאין מלוה עמו לכאורה יש לחשוש שמא כתב ללוות בניסן ולא לזה עד תשרי ויבא לטרופ מלקוחות שלא כדין, דף יג רב אסי מבאר שמדובר בשטר הקנאה ששעבד עצמו מניסן, אך יש להקשות שהעמדנו במשנתנו בשטר שיש בו אחריות שהחייב מודה וחששו שכתב ללוות בניסן ולא לזה עד תשרי, ויש להתבונן שאם מדובר בשטר הקנאה הרי שעבד עצמו ואם זה לא שטר הקנאה לא נחשוש שכתב ללוות ולא לזה כיוון שאם המלוה לא עמו לא כותבים שטר ללוה, ורב אסי מחלק שבמשנתנו שיש ריעותא בנפילה יש לחשוש שכתב שטר בלי המלוה, ואביי סובר שזוכה ע"י חתימת העדים וזה מועיל גם בלי שטר הקנאה שאם נאמר שלא חוששים כלל שקרה שכתבו בלי המלוה א"כ כמה ששנינו שאם מצא גיטי נשים ושחרורי עבדים ודייתקי ומתנה ושוברים לא יחזיר שמא כתובים היו ונמלך עליהם שלא לתנם ומה מועיל שנמלך הרי זכה בחתימת העדים, ויש לחלק שזה רק כשבא לידו אבל לא חששו לכך אם לא בא לידו ומה שהעמדנו במשנתנו שהחייב מודה ולרב אסי מובן שמדובר בשטר ללא הקנאה, אך לאביי נאמר שיזכה בחתימת העדים, ואביי מבאר במשנה שחששו לפרעון וקנוניא, אך זה קשה לדעת שמואל שלא חששו לפרעון וקנוניא וזה מובן רק אם הוא יסבור כרב אסי ומשנתנו דברה בשטר שאינו הקנאה אך לאביי נאמר שיזכה בחתימת העדים, ויש לומר שלשמואל המשנה דברה כשאין החייב מודה, אך קשה מדוע יחזיר באין בו אחריות נכסים שנחשוש שיגבה מבני חורין ויש לומר ששמואל סובר כר"מ שבשטר שאין בו אחריות נכסים לא גובה בו כלל ומה שמחזירו זה כדברי ר' נתן בר אושעיא שזה לצור על פי צלוחיתו של המלוה ואין לומר שיחזירו לצור על צלוחיתו של הלוה **עמוד ב** שהרי הוא אומר שלא היו דברים מעולם, ר"א אומר שנחלקו במשנה באין חייב מודה ור"מ סובר שלא גובים משטר בלי אחריות לא ממשועבדים ולא מבני חורין, ורבנן סוברים שגובים מבני חורין אך כשהחייב מודה לכו"ע יחזיר ולא חששו לפרעון וקנוניא, ור' יוחנן סובר שנחלקו בחייב מודה שלר"מ גובה משטר ללא אחריות מבני חורין ולכן יחזיר ולרבנן גובה גם ממשועבדים ולא חששו לקנוניא, אך באין חייב מודה לכו"ע לא יחזיר שחששו לפרעון, ישנה ברייתא כר' יוחנן וקשה על ר"א בצד אחד ועל שמואל בב' צדדים, ששנינו שלר"מ אם מצא שטר חוב שיש בו אחריות נכסים אף בשניהם מודים לא יחזיר לא לזה ולא לזה ואם אין אחריות נכסים אם הלוה מודה יחזיר למלוה ואם אינו מודה לא יחזיר לא לזה ולא לזה שר"מ סובר שבשטר עם אחריות גובה גם ממשועבדים ובלי אחריות גובה רק מבני חורין ולחכמים גם בלי אחריות גובה מנכסים משועבדים וקשה לר"א שלר"מ בלי אחריות לא גובה גם מבני חורין והוא אמר שלכו"ע לא חששו לקנוניא ובברייתא כתוב שבשטר בלי אחריות לא גובה ממשועבדים ומשמע שגובה מבני חורין וכתוב שלכו"ע חששו לקנוניא שגם בשניהם מודים לא יחזיר לא לזה ולא לזה כי חששו לקנוניא ואמנם לכאורה קשה מכאן על ר"א בשני דברים,

דף יד אך למעשה זה דבר אחד שבגלל שר"א אמר שנחלקו באין חייב מודה לכן הוא תירץ כך את מחלוקת ר"מ ורבנן, וקשה על שמואל בשני דברים ששמואל העמיד את המשנה באין חייב מודה ועוד ששמואל אמר שאם מצא שטר הקנאה יחזיר לבעלים ולא חשש לפרעון ובברייתא כתוב שגם בשניהם מודים לא יחזיר

לא לזה ולא לזה משמע שגם במודים חששו לפרעון וכ"ש כשאינו מודה.

שמואל מבאר בטעמם של חכמים שהם סוברים שאחריות שאינה כתובה זה טעות סופר ורבא בר איתי הקשה לרב אידי בר אבין ששמואל אמר שהסופר צריך להמלך בשבת שפר ושעבוד ולכאורה מי שאמר כך בשם שמואל לא סבר שאחריות טעות סופר, ויש לחלק שבשטר הלוואה אחריות טעות סופר שאדם לא זורק מעות לחנם אך במקח וממכר זה טעות סופר שיתכן שאדם מוכר ליום כמו המקרה שאבוב בר איהי קנה מאחותו עלייה ובא בעל חוב וטרף ממנו ובא לשמואל ואמר שמואל וכי היא כתבה לך אחריות אמר לו לא, אמר שמואל א"כ לך לשלום, והוא אמר לשמואל הרי אתה סובר שאחריות טעות סופר ושמואל אמר שרק בשטר הלוואה זה טעות סופר אך בשטרי ממכר זה לא טעות סופר שאדם עשוי לקנות קרקע ליום אחד.

אביי אומר שאם ראובן מכר לשמעון שדה באחריות ובעל חוב של ראובן טרף משמעון יכול ראובן לדון עמו ואינו יכול לטעון שהוא לא בעל דברים שלו שהוא אומר לו שכשאתה מוציא ממנו הוא יחזור עלי, וללישנא בתרא גם בלי אחריות הוא יכול לדון שהוא אומר לו שלא נוח לו שיהיה לשמעון תרעומת עלי. **עוד אמר אביי** שאם ראובן מכר לשמעון שדה בלי אחריות ויצאו עליה עוררין אם שמעון עדיין לא החזיק בה **עמוד ב** הוא יכול לחזור בו ואם כבר החזיק בה אינו יכול לחזור בו שראובן אומר לו שק מלא רוח סברת וקבלת, והחזקה לענין זה נקראת ממתי שהקונה דש על מצריו, וללישנא בתרא גם באחריות אינו יכול לחזור בו שהוא אומר לו הראה את השטר שטרפו ממך ואשלם לך.

לדעת רב מי שמכר שדה שאינה שלו הקונה מקבל את מעותיו עם השבח ולשמואל הוא מקבל רק את מעותיו, ושאלו את רב הונא מה הדין כשהתנה במכירה שיקבל את השבח האם סברת שמואל שלא גובה שבח כי לא פירש לו וא"כ כשפירש יקבל שבח או שטעמו של שמואל שכיוון שהקרקע לא נשאת אצלו זה נראה כריבית, ורב הונא אמר שכן ואח"כ אמר לא וזה היה רפוי בידו, ור"נ אמר בשם שמואל שאין לו שבח גם אם פירש לו שכיוון שהקרקע לא נשאת אצלו זה נראה כשכר מעותיו, ורבא הקשה ששנינו שלא מוציאים לאכילת פירות ולשבח קרקעות ולמזון האשה והבנות מנכסים משועבדים מפני תיקון העולם ומשמע שמבני חורין גובים לשבח ולכאורה מדובר גם במי שקנה מגולן ויש לדחות שמדובר בבעל חוב אך לפ"ז קשה מדוע לא יוציא לאכילת פירות הרי בעל חוב אינו גובה פירות ששמואל אמר שבעל חוב גובה שבח ומשמע שהוא לא גובה פירות אלא פשוט שמדובר בגולל ונגזל וא"כ גם בסיפא מדובר בגולל ונגזל, אך יש לדחות שכל חלק מדבר באופן אחר, אך יש להוכיח ששנינו להדיא כיצד מדובר בשבח קרקעות שאם גזל שדה מחבירו והיא יוצאת ממנו הוא גובה את הקרן גם ממשועבדים ואת השבח רק מבני חורין, ואין לומר שמדובר כפשוטו שהרי ממי הגולן גובה אלא ודאי מדובר שהוא מכר והקונה השבית, אמר ר"נ שאם הברייתא ממילא משובשת ויש לתרצה א"כ יש לומר שמדובר בבעל חוב, ולכאורה יש להוכיח מההמשך כיצד גובה לאכילת פירות שאם גזל שדה והיא יוצאת מתחת ידו גובה את הקרן ממשועבדים ואת הפירות מבני חורין וודאי לא מדובר בגולן עצמו שמדוע הוא יגבה אלא שהוא מכר והקונה השבית, ורבא דוחה שמדובר שגזל שדה מליאה פירות ואכל את הפירות וגם חפר בה בורות שיחין ומערות כשבא הנגזל לגבות קרן הוא גובה ממשועבדים ואת הפירות הוא גובה רק מבני חורין, ורבה בר רב הונא מבאר,

דף טו שמדובר שבאו מסיקים עכו"ם מחמת הגולן ונטלו את הקרקע והנגזל גובה מהגולן והוא גובה קרן גם ממשועבדים ופירות רק מבני חורין, ורבא לא תירץ כרבה בר רב הונא כי כתוב שהיא יוצאת מתחת ידו ומשמע בדין, ורבה לא תירץ כרבא כי כתוב והיא יוצאת מתחת ידו משמע שהיא בעין, רב אשי מבאר

את הברייתא בשני צדדים שגזל שדה מלאה פירות מחבירו ואכל את הפירות ומכר את השדה וכשבא הלוקח לגבות קרן הוא גובה ממשועבדים ואם בא הנגזל לגבות פירות הוא גובה מבני חורין, ויש להקשות לתרוצם של רבא ורבה שזה כמלוה על פה שלא גובים ממשועבדים, ויש לומר שמדובר שעמד בדין ואח"כ מכר ומה שלא גובה פירות שמדובר שעמד בדין על הקרן ולא על הפירות, אך קשה מה החילוק ויש לומר שבדרך כלל תובעים את הקרן בתחילה.

יש להקשות וכי סובר שמואל שלקונה מגזלן אין שבח והרי שמואל אמר לרב שמואל בר שילת הסופר המלך במוכר בכתיבת השטר וכתוב שופרא שבח ופירות, ולא מדובר בבעל חוב שהרי שמואל אמר שבעל חוב גובה שבח ומשמע שאין לו פירות אלא מדובר בקונה מגזלן, ורב יוסף דוחה שמדובר שיש לו קרקע ואז זה לא כריבית, ואביי מקשה וכי מותר ללוות סאה בסאה גם ביש לו קרקע אמר רב יוסף שאמנם הלואה אסור אך כאן מדובר במכר, וללישנא בתרא רב יוסף תירץ שמדובר שקנו מידו ואביי הקשה האם מותר ללוות סאה בסאה בקנו מידו, אמר רב יוסף שרק בהלואה אסור ובמכר מותר.

רבא מוכיח לדברי שמואל שבעל חוב גובה שבח שהמוכר כותב לקונה אני אקום ואשפה ואטהר ואמרק מכר זה הם ועמליהם ושבחייהם ואעמוד לפניך ורצו מכר זה וקבלו עליהם, ורב חייה בר אבין הקשה שא"כ במתנה שלא כתוב כך הוא לא יקבל את השבח שטרפו לו אמר רבא שאכן לא יקבל, שאל אותו וכי מכר יפה ממתנה, אמר רבא שכן שאין לו הפסד.

ר"צ אומר שבברייתא יש ראייה לשמואל אך רב הונא חברי העמיד באופן אחר ששנינו שמי שמכר שדה לחבירו והיא יוצאת מתחת ידו הוא גובה קרן ממשועבדים ושבח מבני חורין והונא מעמיד בלוקח מגזלן, וישנה ברייתא נוספת שמי שמכר שדה לחבירו והשביחה ובא בעל חוב וטרפה וכשגובה אם השבח יותר מההוצאה גובה את השבח מבעל הקרקע ואת ההוצאה מבעל חוב, ואם ההוצאה יתירה מהשבח מקבל רק את ההוצאה שיעור שבח מהבעל חוב, ולכאורה לשמואל אם מדובר בלוקח מגזלן יהיה קשה מהרישא ששמואל סובר שבקונה מגזלן אין לו שבח ואם מדובר בבעל חוב קשה מהסיפא שהרי שמואל סובר שבעל חוב גובה מהשבח, ויש לומר שמדובר בלוקח מגזלן וכשיש לו קרקע או שקנו מידו וללישנא בתרא מדובר בבעל חוב **עמוד ב** ובשבח המגיע לכתפיים שעומד להקצר הבעל חוב אינו גובה ואם אינו מגיע לכתפיים שאינו עומד להקצר הבעל חוב גובה, ויש להקשות שמעשים שבכל יום ששמואל הגבה לבעל חוב גם משבח שמגיע לכתפיים, ויש לחלק שהוא גובה רק כשהחוב הוא כשיעור הקרקע עם השבח ואם החוב הוא רק כמו הקרן אינו גובה שבח, אך זה מובן רק למ"ד שכשיש מעות ללוקח אינו יכול לסלק את הבעל חוב בקרקע אך אם נאמר שהוא יכול לסלק את הבעל חוב במעות הוא יכול לומר אילו היה לי מעות הייתי מסלק אותך מכל הקרקע עכשיו תן לי לפחות קרקע כערך השבח שהשבחתי ויש לומר שמדובר שעשאו אפותיקי שאין פרעון אלא מקרקע זו.

במקרה שהכיר שאינה שלו ובכ"ז לקחה לרב יש לו מעות ולא שבח, ולשמואל גם מעות אין לו, רב סובר שאדם יודע שאין לו קרקע והוא נותן לשם פקדון ולא אמר לו שהוא מפקיד אצלו שהוא חושב שהוא לא יסכים, ושמואל אומר שאדם יודע שאין לו קרקע והוא נותן לשם מתנה והוא לא אומר לו שזה מתנה כי הוא חושב שהוא מתביש בכך, ולכאורה נחלקו בזה כבר במקדש אחותו שלרב המעות חוזרים שאדם יודע שלא חל הקידושין באחותו והוא נותן לשם פקדון והוא לא אומר לה במפורש כי הוא חושב שהיא לא תסכים לכך ולשמואל המעות מתנה שהוא יודע שהקידושין לא תופסים והוא נותן לשם מתנה והוא לא אומר לה כך שהוא חושב שהיא תתבייש, ויש לומר שהוצרכו לחלוק בשני מקומות שאם היו חולקים לגבי הכיר בה היינו אומרים שרק כאן חלק רב שאין דרך לתת מתנות אך לגבי

קידושי אחותו יודה רב שזה מתנה, ואם היו חולקים בקידושי אחותו היינו אומרים שרק באחותו סובר שמואל שרגילים לתת מתנות אך לגבי הכיר בה שמואל יודה לרב קמ"ל שחלקו גם כאן, ויש להקשות בין לרב ובין לשמואל לשם מה הוא ירד לקרקע ואיך הוא אוכל פירות, ויש לומר שהוא חושב שארד לקרקע ואוכל פירות כמו שהוא עבד בה וכשיבא הוא יקבל מעות לרב, ולשמואל זה מתנה.

רבא אומר להלכה שיש לו מעות וגם שבח אף שלא פירש לו שבח ואם הכיר שאינה שלו ולקחה יש לו מעות אך לא שבח ואחריות טעות סופר בין בהלואה בין במקח וממכר.

שמואל שאל את רב במקרה שחזר ולקחה מבעלים הראשונים אמר רב מה מכר ראשון לשני כל זכות שתבא לידו, ומר זוטרא מבאר שנוח לו שלא יקרא גזלן, רב אשי מבאר שנוח לו לעמוד בנאמנותו, והנ"מ בין סברותיהם במקרה שמת הלוקח שאם הטעם הוא שלא יקרא גזלן,

דף טז א"כ במת אין לו נ"מ ואם הטעם הוא שיעמוד בנאמנותו נח לו שגם לבניו יעמדו בנאמנותם, אך לכאורה גם לטעם הראשון האב לא ירצה שלבניו יקראו בני לוקח מגזלן, אלא י"ל שהנ"מ היא כשמת הגזלן שמה אכפת לו איך יקרא ואם הטעם שיעמוד בנאמנותו זה קיים גם אחר שמת, אך קשה שממ"נ יקראו לבניו בני הגזלן אלא י"ל שהנ"מ היא כשנתנה במתנה וגם במתנה יש סברא שיעמוד בנאמנותו אך לא יקראו לו גזלן כי הוא אומר מה גזלתי ממך.

פשוט במקרה שהגזלן מכרה או הורישה ונתנה במתנה ודאי הוא לא מעמיד ביד הלוקח ובמקרה שירשה הגזלן מהנגזל זה בא ממילא והוא לא טרח עליה, ובמקרה שגבאה בחובו יש להתבונן שאם יש לו קרקע נוספת והוא אומר שהוא רוצה דוקא אותה א"כ הוא רוצה להעמידה ביד הלוקח ואם לא הוא רוצה לפרוע מעות, ונחלקו רב אחא ורבינא במקרה שהוא קיבל במתנה האם מתנה כמכר שלולא שהוא טרח וריצה אותו הוא לא היה נותן לו ולכן הוא טרח כדי שיעמוד בנאמנותו או שמתנה לא כמכר, ולרב הונא עד העמדה בדין נח לו לעמוד בנאמנותו ולחייא בר רב עד שיבא אליו השטר גביה של ב"ד ולרב פפא עד שיתחילו ימי ההכרזה, ורמי בר חמא מקשה במה קונה הלוקח הרי השטר הזה הוא כחרס בעלמא ורבא אומר שמדובר שהוא מאמינו באותה הנאה שהוא לא אמר לו כלום והוא סומך עליו לכן הוא טורח להביא לו והוא גומר ומקנה ורב ששת מוכיח מהברייתא שמה שאירש מאבי אמכור לך ומה שאעלה במצודתי היום אמכור לך דבריו קיימים ואמר רמי בר חמא שיש כאן אדם גדול ושאלה גדולה, ורבא אמר שאני רואה אדם גדול אך לא שאלה אלא שכאן הוא סומך דעתו שהוא יטרח ויביא לו כדי שלא יקרא גזלן וכאן הוא לא סומך דעתו וכששלחו את זה לפני ר' אבא בר זבדא הוא אמר שאי אפשר להכניס שמועה זו בגלל הקושיא, ורבא אמר שניתן להכניס לפנים ולפני ולפנים אלא שכאן הוא סומך עליו וכאן אינו סומך עליו והיה כזה מקרה בפומבדיתא ושאלו על כך ואמר רב יוסף שזה לא צריך לפנים ואביי אמר שכן ניתן להכניס לפנים ולפני ולפנים שכאן הוא סומך עליו וכאן לא ור' יוחנן מבאר את

ההבדל בזה שבסיפא מה שאירש מאבי שזה מפני כבוד אביו וכן מה שתעלה מצודתי חל המכר **עמוד ב** משום כדי פרנסתו. **רב הונא** אומר בשם רב שאם אמר לחבירו שדה זו שאני לוקח לכשאקחנה היא קנויה לך מעכשיו קנה, ורבא אומר שזה מסתבר כשאמר שדה סתם אך לא בשדה זו שמי אמר שימכרו לו אך אני נשבע שרב אמר גם בשדה זו שרב אמר שמועתו לדעת ר"מ שאדם מקנה דבר שלא בא לעולם ששנינו שמי שאמר לאשה הרי את מקודשת לי לאחר שאשתחרר או תשתחררי או אחר שימות בעלך או אחותך או לאחר שיחלוץ לך יבמך אינה מקודשת, ולר"מ היא מקודשת ואשה זה כמו שדה זו ובכ"ז אמר ר"מ שהיא מקודשת.

שמואל אומר שמי שמוצא שטר הקנאה בשוק יחזירו לבעלים שגם אם נאמר שהוא כתב ללות ולא לזה הרי הוא שעבד עצמו

כלל אלא שזה לא שכיח ולא חששו לכך, ורב כהנא מעמיד שמדובר שהחייב מודה אך קשה מה החידוש ויש לומר שהיינו אומרים שאכן הוא פרע ומה שהוא אומר לא פרעתי זה בגלל שהוא רצה ללוות בו שוב והוא חשש למעות הסופר קמ"ל שהמלוה עצמו לא מוכן לכך שהוא אומר שרבנן ישמעו מזה ויפסידו לי, ואמנם לעיל שנינו שאם מצא שטרי חוב עם אחריות נכסים לא יחזיר אף באופן שהחייב מודה שחששו שכתב ללוות בניסן ולא לזה עד תשרי וחששו שיטרוף שלא כדין מהלקוחות שבינתיים ולא אומרים שהמלוה עצמו לא יסכים לכך שחכמים ישמעו מזה ויפסידו לו, ויש לומר ששם יש לו מרווח שהוא יכול לגבות בו מלקוחות שמתשרי והלאה אך כאן שהשטר כתוב בו ביום לא יתנו לו לטרוף לקוחות בשטר שנמחל שעבודו.

ר' חייא בר אבא אומר בשם ר' יוחנן שהטוען אחר מעשה ב"ד עמוד ב אינו כלום שזה כמי שאוחז שטר בידו, ואמר לו ר' חייא שזה משנה שאם הוציאה גט ללא כתובה היא יכולה לגבות כתובה אמר לו ר' יוחנן לולא שהרמתי מפניך את החרס לא היית מגלה את המרגלית תחתיה, ואביי מקשה שאין זה מרגלית שיתכן שזה במקום שלא כותבים כתובה והגט הוא הכתובה אך במקום שכותבים כתובה היא גובה רק בכתובה ואם לא אינה גובה, אח"כ אמר אביי שאי אפשר להעמיד במקום שלא כותבים כתובה שאם נאמר שמדובר כך ובמקום שכותבים כתובה גובה רק בכתובה ובלי כתובה אינה גובה א"כ קשה איך אלמנה תוכל לגבות בעידי מיתה הרי לעולם יטענו שהיא כבר נפרעה ואם נאמר שאכן אינה נאמנת א"כ מה הועילו רבנן בתקנת כתובה, ומר קשישא בן רב חסדא אמר לרב אשי שלדבריו באלמנה מהאירוסין מנין שיש לה כתובה אם נאמר שזה ממה ששינוי שהתאלמנה בין מהאירוסין בין מהנישואין גובה את הכל שיתכן שזה באופן שכתב לה, ואין להקשות מה החידוש שיתכן שזה בא להוציא מדברי ר"א בן עזריה שאומר שלא כתב לה אלא על מנת לכונסה וכן מדויק ממה שכתוב גובה את הכל וזה מובן רק אם כתב לה אך אם לא כתב לה מה שייך לגבות את הכל הרי יש לה רק מנה או מאתיים.

ואין לחשוש לפרעון שאם היה פורעו היה קורע את השטר, ור"נ אומר שאביו היה מסופרי הדיינים של שמואל והייתי כבן שש או שבע ואני זוכר שכשהכריזו ואמרו ששטרות אלו הם של הקנאה שנמצאו בשוק יחזרו לבעלים, ורב עמרם אמר ששינוי עוד שכל מעשה ב"ד יחזיר שלא חששו לפרעון, ור' זירא דוחה שהמשנה דברה בשטר שיוורדים ב"ד לנכסיו וכן שטרי הכרזה שאינם בני פרעון, ורבא מקשה וכי אינם בני פרעון והרי נהרדעי אמרו ששומא חוזרת עד י"ב חודש, ומבאר רבא שהוא הפסיד לעצמו שבשעת הפרעון היה לו לקרוע את השטר או לכתוב שטר אחר ומן הדין אינו צריך להחזיר אלא משום ועשית הישר והטוב אמרו רבנן שיחזיר ולכן זה כמו שמכר לו את השדה והיה לו לכתוב שטר מכר ולגבי שטר חוב יש לומר שאם היה פורע היה לו לקרוע את השטר, אך יש לומר שהוא משתמט ממנו שהוא אמר לו מחר אחזיר לך את השטר חוב שאינו אצלי או ששמר אותו בשביל מעות הסופר.

ר' אבהו אומר בשם ר' יוחנן שאם מצא שטר חוב בשוק אף שכתוב בו הנפק לא יחזיר לבעלים ולא רק כשלא כתוב הנפק שניתן לומר שרק כתב ללוות ולא לזה אלא אף כשכתוב בו הנפק שהוא שטר קיום לא יחזיר כי חוששים לפרעון, ור' ירמיה הקשה שכתוב כבריייתא שמצא כל מעשה ב"ד יחזיר אמר לו ר' אבהו ירמיה בני אין להשוות את כל מעשה ב"ד אלא רק בהחזק כפרן לא יחזיר, ומקשה רבא האם משום שהחזק כפרן פעם אחת הוא לא פורע יותר ורבא מבאר שהמשנה של מעשה ב"ד מדברת בשטר החלט של ב"ד או שטר הכרזה וכדברי ר' זירא, וכיון שדברנו על הוחזק כפרן אומר בזה דין שאמר רב יוסף בר מניומי בשם ר"נ שאם אמרו לו צא תן לו ואמר פרעתי,

דף יז נאמן ואם בא המלוה לכתוב לא כותבים ונותנים לו ואם אמרו ב"ד חייב אתה ליתן לו ואמר פרעתי אינו נאמן ואם בא המלוה לכתוב כותבים ונותנים לו, ורב זביד אמר בשם ר"נ שבין אמרו צא תן לו ובין אמרו חייב אתה ליתן לו ואמר פרעתי נאמן ואם בא המלוה לכתוב לא כותבים ונותנים לו, אך ניתן לחלק בין חייב אתה ליתן לציא תן לו שאם אמרו צא תן לו ואמר פרעתי ויש עדים שלא פרע הוא הוחזק כפרן לאותו ממון, אך אם אמרו לו חייב אתה ליתן ואמר פרעתי והעדים אומרים לא פרע הוא לא הוחזק כפרן שיתכן שהוא משתמט עד שיעיינו ב"ד בדבר.

רבה בר בר חנה אומר בשם ר' יוחנן שאם אמר מנה לי בידך והוא אומר אין לך בידי כלום ויש עדים שחייב לו ואח"כ הוא אומר פרעתי הוא הוחזק כפרן לאותו ממון כמו המקרה בשבתאי בר ר' מרינוס שכתב לכלתו בגד משי בכתובתה וקבלה עליו ונאבד השטר כתובה והוא אמר להד"ם ובאו עדים שכן כתב לה, ואח"כ אמר שהוא פרע ובא לפני ר' חייא והוא אמר שהוא הוחזק כפרן לאותו בגד.

ר' אבין אומר בשם ר' אילעא בשם ר' יוחנן שאם היה חייב שבועה לחבירו ואמר נשבעתי ויש עדים שלא נשבע הוא הוחזק כפרן לאותה שבועה וכשאמרו את זה לר' אבהו הוא אמר שדברי ר' אבין מסתברים באופן שהתחייב שבועה בב"ד אך אם חייב עצמו שבועה עשוי אדם לומר במקרה שישבע, וכשהחזירו הדברים לר' אבין הוא אמר שגם הוא התכוון לשבועה בב"ד, וכן שנינו שאמר ר' אבין בשם ר' אילעא בשם ר' יוחנן שאם היה חייב לחבירו שבועה בב"ד ואמר נשבעתי ויש עדים שהוא לא נשבע הוא הוחזק כפרן לאותה שבועה.

ר' אסי אומר בשם ר' יוחנן שאם מצא שטר חוב בשוק שכתוב בו הנפק וכתוב בו זמנו באותו היום יחזירו לבעלים שאם נאמר שהוא כתב ללוות ולא לזה הרי כתוב בו הנפק ואם נאמר שפרעו לא חששו שאדם יפרע חובו ביום שלוה, ושאל ר' זירא את ר' אסי האם אמר כך ר' יוחנן הרי אמרת בשם ר' יוחנן ששטר שלוה בו ופרעו לא חוזר ולווה בו שכבר נמחל שעבודו, ואם מדובר למחר או יום אחר מה החידוש שנמחל שעבודו הרי בכל מקרה פסול ששטרי חוב המוקדמים פסולים אלא מדובר ביומו וא"כ אדם עשוי לפרוע ביום הלואתו, אמר ר' אסי שלא אמרתי שלא פורעים